

Ik voel geheel wet te zijn en niet een eenvoudig samentreffen der elementen, zooals de naturalisten mij zouden willen doen gelooven, die de geheele kunst herleiden tot voortbrengselen van bekwaamheid der handen. En zoo vraag ik bij elke innerlijke siddering het geheel en niet een klaargemaakt deel. En omdat ik het geheel vraag, openbaart het kenteeke der werkelijkheid zich ondeelbaar en fundamenteel in mij en onmiddellijk wordt de moeder-idee der vormen tot voorwerpen en elk uiterlijk ding ken ik een waarde toe, die niet betrekkelijk is.

2.

Een folterende kwestie is de kunst, die het beste deel van den mensch neemt. Mijn ziel schijnt zich in een onbekende stof te bewegen of in den maalstroom van een heilige extase geraakt te zijn. De bewustheid! Een zacht gedroom, dat maten opheft en mijn individualiteit verruimt in de verhouding der dingen. Ook de tijdperken, hun begin en hun voortzetting, verruimen zich. In dit oogenblik voel ik mij ver van de maatschappelijke verhoudingen.

Ik zie de menschelijke samenleving onder mij.

Ook de zedenleer is er ondergedompeld. 't Heelal verschijnt mij geheel in teekens, op gelijkmatigen afstand als op een plattegrond.

Ik zie ook de grens, die nog ver, heel ver is en de weg tot God is nog en altijd lang.

En ik betwijfel de absolute intensiteit van uitdrukking, waarvan ik straks droomde, te bereiken, evenals dien graad van onvolmaakte volmaaktheid, welke toch een uit zichzelf levend organisme verwezenlijkt.

De twee zijn nog niet tot één geworden, — dat ééne, dat niet meer ik en niet meer natuur is.

Helaas! ik bemerk nu gelijk de blinde geweest te zijn, die de betoovering van het leven verbrak, op het oogenblik dat hij weer zag.

Mijn idee loopt kans omvergeworpen te worden, wanneer zij de verschillende mogelijkheden overschrijdt.

Ik heb geloofd in en gezworen bij de vleiende voorstelling van mijn geest. Vluchtige wellust, nu veroorzaken de oogenblikken van vervoering mij ernstig verlies.

Illusie, het onsterfelijk deel van mijn ik te kunnen vasthouden! Altijd weer wordt mijn wezen in het ongeluk gestort.

Vage lichamen en vlakken verglijden in kubieke vormen; mijn genummerde segmenten schijnen abstracte en zinloze stylistenmanie, koude en dorre gezochtheden zijn deze beelden, die ik samengesteld waande in het geestelijk centrum van den tijd en van alle tijden.

Ver van de moeizame nasporingen voelde ik mij zoo zeker in de schaduw van mijn werk. Het scheen mij toe het punt bereikt te hebben, na aan het geluk, dat ons boven alles lief is. Oh, de huiveringwekkende Schoonheid, welke voert naar de willekeurige paradijzen van den eenigen God.

3.

In mijn ziel klinkt een bevel. En ik begin opnieuw mijn zware, wonderlijk taaië ver-